

Els habitants de Benassal diuen que en tota la comarca de l'Alt Maestrat no hi ha una *fàbrica* més perfecta que la creada per la natura en la Font d'en Segures. I és que, a més de la seua bellesa paisatgística, cal destacar que la Font d'en Segures s'ha constituït des de fa més d'un segle en el principal motor econòmic del poble de Benassal, que ha vist augmentar el seu nivell de benestar gràcies a la comercialització de l'aigua mineral i als nombrosos visitants que s'hi han acostat a conèixer les seues virtuts medicinals.

Aigua contra les pedres

Des de fa més d'un segle, l'aigua de la Font d'en Segures del poble de Benassal (Alt Maestrat) s'ha convertit en el principal motor econòmic del municipi, gràcies a les seues propietats medicinals en afeccions de ronyó. Una font d'ingressos que el mateix Ajuntament s'encarrega de gestionar comercialitzant directament uns 18.000 milions de litres d'aigua l'any.

Ja en els inicis del segle passat, Benassal es va convertir en focus d'atracció turística. Es van construir diversos hotels i residències al voltant de la Font d'en Segures per tal d'acollir els nombrosos visitants que responien al reclam de les propietats curatives de l'aigua. Benassal es va convertir en precursora d'allò que després s'ha anomenat turisme rural. Les reminiscències modernistes dels edificis d'aquella època que encara es conserven, com la residència i l'envasadora d'aigua, donen testimoni d'aquell temps i d'una forma de fer turisme menys massificada.

En l'actualitat, Benassal conserva l'atractiu turístic i la Font d'en Segures, ubicada en els contraforts del Moncàtil, a 943 metres sobre el nivell del mar, continua essent una de les destinacions escollides per molta gent que cerca uns dies de salut i tranquil·litat al mig d'una de les zones muntanyenques més emblemàtiques del País Valencià. Malgrat que Benassal enfoca gran part de la seua economia cap a aquest turisme, segons l'actual alcalde, Emilio Tena, "la xifra de turistes es manté estable des de fa molts anys, i en tot cas ha disminuït respecte els anys seixanta i setanta".

Tampoc no ha augmentat de manera considerable la quantitat de litres embotellats i comercialitzats al llarg dels darrers anys. La Font d'en Segures manté estable la producció entorn dels 18.000 milions de litres d'aigua per any. Segons assenyala Miquel Serra, responsable de la planta envasadora, el principal motiu perquè la producció no puga augmentar de manera substancial és que "es tracta d'un brollador molt limitat i no se'n pot traure més aigua encara que la demanda siga molt forta".

Una de les peculiaritats de la gestió i comercialització de l'aigua de la Font és que és el mateix Ajuntament de Benassal el que n'ostenta la titularitat pública i el que s'encarrega de tot el procés d'embotellament i distribució. Els beneficis obtinguts amb la venda de l'aigua es destinen a inversions municipals. De fet, una part important d'aquests ingressos es destinarà en els pròxims anys a la construcció d'un centre termal amb capacitat per a 1.500 persones, i a la creació d'una nova planta envasadora d'aigua.

D'aquesta manera es pretén rendibilitzar al màxim els limitats recursos aquífers de què disposa la font gràcies a una millor distribució i presentació del producte. D'altra banda, amb la creació d'un centre termal de gran capacitat es busca incrementar el turisme oferint als visitants més qualitat en els serveis i adaptar així la majoria de les instal·lacions de l'entorn de la font, que daten de les primeres dècades del segle passat.

Ja en el segle XIV apareixen les primeres notícies de la Font d'en Segures, que en aquells temps tenia el nom de Font d'en Saguda i era un dels abeuradors co-

muns de la vila de Benassal. L'aigua es feia servir per abeurar el bestiar i per als regadius. Tal i com afirma el cronista de Benassal, Pere Enric Barreda, és a partir del segle XVIII quan l'aigua de la font comença a obtenir el seu prestigi. Durant els anys 1722 i 1727, el bisbe de Tortosa va ordenar que li portaren aigua de Benassal per millorar la seua salut. Pocs anys després, el metge benassalenc Cristòfol Fabregat escriu un assaig sobre les propietats medicinals de l'aigua.

Efectes terapèutics corroborats.

Des de molt prompte les autoritats municipals de l'època s'adonaren de la importància que la font podia tenir per a la vida econòmica del municipi, i ja el 1865 per iniciativa de l'alcalde Ambrós Monferrer es realitzen les primeres anàlisis de l'aigua. Anys després, el prestigiós doctor Marià Pesset ampliarà i corroborarà els resultats obtinguts: l'aigua de Benassal és bona per a la salut, i els efectes terapèutics més destacables són els relatius a les afeccions del ronyó, també provoca diüresi, renta els teixits i la seua eficàcia està provada en la prevenció i eliminació dels càlculs renals.

Va ser un altre alcalde, Linus Vives, qui va iniciar, l'any 1904, els tràmits per declarar d'utilitat pública l'aigua. Aquest personatge és considerat la figura clau en el desenvolupament de Benassal. Els seus esforços per paraitzar diversos intents de privatitzar l'aigua de la Font d'en Segures i la seua visió de futur en la planificació de l'explotació comercial i tu-

rística del brollador van ser pilars sobre els quals es va assentar el miracle econòmic del poble. Vives també va promoure la creació de la Hispano de Fuente en Segures, companyia encarregada de transportar l'aigua cap a Castelló i els pobles de la Plana. D'aquesta manera s'aconseguia que un inaccessible i llunyà poble del Maestrat, com era Benassal, tinguera una important presència comercial en altres punts del País Valencià.

Després d'una llarga gestió, una reial ordre del 1915 va autoritzar l'Ajuntament de Benassal a envasar l'aigua. Tretze anys després, l'aigua era declarada d'utilitat pública. L'èxit de l'aigua de Benassal és immediat i davant de la forta demanda es fa necessària la construcció el 1932 d'una planta envasadora. Aquest edifici, que es va ampliar en la dècada dels seixanta, és el que encara està en funcionament avui.

Els inicis dels anys trenta viuran la consolidació de l'èxit comercial i turístic del poble. El qui llavors era alcalde, Gilbert Machí, comptarà amb un aliat de luxe, el mestre i poeta Carles Salvador, que portarà una vida cultural i política molt activa en el poble. Foren Carles Salvador i el metge Vicent Almenar els qui van recomanar a l'Ajuntament d'utilitzar l'envàs d'un litre per comercialitzar l'aigua de Benassal. Aquest envàs estava considerat de luxe i es destinava a farmàcies. Per a millorar-ne la promoció es van dissenyar unes etiquetes que encara es fan servir: unes litografies modernistes en què apareix la imatge del rei Neptú, obra d'un amic de Salvador anomenat Mellado.

L'èxit de la Font d'en Segures i el tràfec de viatgers els mesos d'estiu commogué tota la comarca a principis de la dècada dels trenta. La Font d'en Segures es va convertir en pocs anys en el primer balneari del País Valencià.

La Guerra Civil aturà en sec tot aquest procés d'expansió, però els fonaments industrials i turístics del balneari i de la planta envasadora ja estaven plenament arrelats i el poble, mitjançant la gestió i supervisió del seu Ajuntament, ha continuat explotant amb poques variacions la que encara és la millor i més rendible fàbrica de Benassal: la Font d'en Segures.

Alexandre Carbó

NOTÍCIES DES DEL S. XIV

Les primeres notícies de la Font d'en Segures apareixen ja en el segle XIV, quan la font era utilitzada per abeurar el bestiar i regar les hortes de la vila de Benassal. No serà, però, fins a principis del segle XX, i una vegada comprovades les seues propietats medicinals, que es planifica l'explotació comercial i turística del brollador. Un atractiu turístic que l'Ajuntament de Benassal vol potenciar amb la construcció d'un centre termal amb capacitat per a 1.500 persones.